

Sygn. akt IV U 2201/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 listopada 2014r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Tomasz Koronowski

Protokolant: st. sekr. sądowy Anna Tomaszewska

po rozpoznaniu w dniu 12 listopada 2014r. w Elblągu na rozprawie

sprawy z odwołania J. R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

z dnia 31 października 2013r. znak: (...)

o emeryturę

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy J. R. prawo do emerytury od dnia 29 października 2014r.;

II. stwierdza, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji;

III. oddala odwołanie w pozostałej części.

Sygn. akt IV U 2201/13

UZASADNIENIE

Skarżący J. R. wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 31 października 2013r., znak (...), odmawiającej mu prawa do emerytury. Skarżący podniósł, że przepracował 25 lat, w tym 15 lat w warunkach szkodliwych

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów procesu, wskazując m.in. na art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2013r., poz. 1440ze zmianami; dalej: ustawa emerytalna) oraz na rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 ze zmianami). Podniesiono, że wprawdzie wnioskodawca osiągnął wiek emerytalny, jednak po pierwsze jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego, a nie złożył oświadczenia o przekazaniu zgromadzonych tam środków na dochody budżetu państwa i po drugie nie wykazał wymaganych na dzień 1 stycznia 1999r. ani stażu ogólnego wynoszącego 25 lat, ani stażu pracy w warunkach szczególnych, wynoszącego 15 lat. Wymieniono okresy nieuwzględnione w stażu ogólnym i w stażu pracy w warunkach szczególnych.

Na rozprawie w dniu 29 października 2014r. pełnomocnik pozwanego wyjaśnił (od min. 5:30), że po przeprowadzeniu postępowania dowodowego nie jest już kwestionowane spełnienie przesłanki stażu 15 lat pracy w warunkach

szczególnych, jednak nadal wnioskodawca nie spełnia dwóch pozostałych przesłanek przyznania wnioskowanego prawa. Skarżący złożył wobec tego wniosek o przekazanie środków zgromadzonych w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa do protokołu tej samej rozprawy, pełnomocnika pozwanego zobowiązano natomiast do zajęcia na piśmie stanowiska odnośnie sumy okresów składkowych i nieskładkowych wnioskodawcy na dzień 31 grudnia 1998r. W odpowiedzi na to zobowiązanie strona pozwana wskazała w piśmie z dnia 31 października 2014r., że niekwestionowany staż pracy ogólny wynosi 24 lata, 10 m-cy i 21 dni, gdyż nie zachodzi podstawa do uwzględnienia w tym stażu okresów zatrudnienia na stanowisku traktorzysty w M. (...) w P.. Wprawdzie z zaświadczenia w aktach GS SCh w M. wynika, że wnioskodawca był zatrudniony w (...) w P. w dniach od 31 sierpnia 1971r. do 5 sierpnia 1972r., jednak nie wskazuje się w nim, na jakiej podstawie skarżący był zatrudniony (jako członek spółdzielni, na podstawie umowy o pracę lub zlecenia itp.) oraz czy praca była świadczona stale, czy sezonowo. Wedle pozwanego przeczy też to tezie, iż z uwagi na wystawienie legitymacji ubezpieczeniowej w dniu 20 grudnia 1972r. w dacie jej wystawienia pracował w tym zakładzie pracy, wnioskodawca nie przedstawił zaś żadnych innych dowodów a potwierdzenie zatrudnienia w tym okresie.

Na ostatniej rozprawie pozwany podtrzymał wniosek o oddalenie odwołania z uwagi na niespełnienie przesłanki stażu ogólnego na dzień 1 stycznia 1999r. w łącznym wymiarze 25 lat, jak również z powołaniem się na okoliczność, że wniosek o przekazanie środków zgromadzonych w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa ubezpieczony złożył po wydaniu zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Skarżący urodził się w dniu (...), zatem w dniu (...) 2013r. ukończył 60 lat.

(bezsporne)

W okresach od dnia 31 sierpnia 1971r. do dnia 5 sierpnia 1972r. i od dnia 20 grudnia 1972r. do dnia 1 lutego 1973r. pracował w M. (...) w P. jako traktorzysta.

(dowód: zaświadczenie w aktach osobowych GS SCh w M. koperta k.105, kwestionariusz osobowy w aktach osobowych (...) z/s w G. koperta k.37, zeznania skarżącego z rozprawy w dniu 12 listopada 2014r.)

W okresie od dnia 19 marca 1973r. do dnia 31 lipca 1973r. wnioskodawca był zatrudniony w (...) Spółdzielni (...) w O., nadal jako traktorzysta. Następnie, tj. w okresie od dnia 3 sierpnia 1973r. do dnia 27 grudnia 1973r. skarżący pracował jako kierowca ciągnika w (...) w M., po czym od dnia (...) 1974r. ponownie podjął pracę w (...) Spółdzielni (...) w O., początkowo (do dnia 31 maja 1974r.) jako pakowacz, następnie zaś, tj. od dnia 1 czerwca 1974r. do dnia 14 kwietnia 1976r. jako traktorzysta. W okresie tego zatrudnienia Spółdzielnia (...) przechodziła kolejne przekształcenia i ostatecznie była to Wojewódzka Spółdzielnia (...) w T. z/s w G.. W dniach od 15 kwietnia 1976r. do 18 sierpnia 1976r. ubezpieczony był zatrudniony jako kierowca w Spółdzielni (...) w G.. We wszystkich tych zakładach skarżący pracował w pełnym wymiarze czasu pracy.

(bezsporne, ponadto dokumenty w aktach osobowych koperty k.37 i 127)

W dniach od 27 sierpnia 1976r. do 16 kwietnia 1978r. wnioskodawca odbył zasadniczą służbę wojskową.

(bezsporne)

Następnie podjął pracę w Wojewódzkiej Spółdzielni Budownictwa (...) w T., gdzie był zatrudniony od dnia 7 sierpnia 1978r. jako kierowca i od dnia 28 lipca do dnia 30 września 1979r. jako pomocnik murarza.

(bezsporne, ponadto świadectwo pracy w aktach ZUS i dokumenty w aktach osobowych koperta k.112)

W okresie od dnia 4 października 1979r. do dnia 31 marca 1989r. ubezpieczony pracował w pełnym wymiarze czasu jako kierowca samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5t w Okręgowym Zakładzie (...) w B. P. w B..

(bezsporne, ponadto świadectwo pracy w aktach ZUS, zeznania świadka D. A. z rozprawy w dniu 15 września 2014r. i dokumenty z akt osobowych koperta k.103)

Od dnia 1 kwietnia 1989r. do dnia 31 października 1991r. skarżący był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) w B., przy czym do dnia 30 kwietnia 1991r. nadal jako kierowca samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5t, zaś następnie jako robotnik drogowy.

(bezsporne, ponadto świadectwo pracy w aktach ZUS i dokumenty w aktach osobowych koperta k.102)

W okresie od dnia 1 listopada 1991r. do dnia 10 grudnia 1993r. wnioskodawca był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu w Dyrekcji (...) w B. Zarząd Dróg w B. jako kierowca-operator.

(bezsporne, ponadto świadectwo pracy w aktach ZUS i dokumenty w aktach osobowych koperta k.102)

W okresach od dnia 13 grudnia 1993r. do dnia 13 marca 1995r. i od dnia 7 lutego 1997r. do dnia 23 marca 1997r. skarżący był zarejestrowany jako bezrobotny, przy czym prawo do zasiłku przysługiwało mu w dniach od 14 grudnia 1993r. do 14 grudnia 1994r. i od 15 lutego 1997r. do 23 marca 1997r.

(bezsporne, ponadto zaświadczenie PUP w aktach ZUS)

W okresie od dnia 13 lutego 1995r. do dnia 30 listopada 1996r. skarżący pracował na stanowisku kierowcy-robotnika w Przedsiębiorstwie (...) w (...), przy czym od dnia 1 stycznia 1996r. do dnia 31 marca 1996r. i od dnia 1 do 30 listopada 1996r. w pełnym wymiarze czasu pracy, zaś w pozostałych okresach w wymiarze połowy etatu.

(bezsporne, ponadto świadectwa pracy i zaświadczenie z dnia 24 czerwca 2003r. w aktach ZUS i zeznania świadka J. W. z rozprawy w dniu 15 września 2014r.)

W dniach od 24 marca 1997r. do 14 października 1999r. skarżący pracował w pełnym wymiarze czasu jako kierowca samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5t w (...) Zakładzie Produkcyjno-Handlowym (...) w I..

(bezsporne, ponadto świadectwo pracy i świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych w aktach ZUS, dokumenty w aktach osobowych koperta k.101, zeznania świadka J. H. z rozprawy w dniu 15 września 2014r.)

Wnioskodawca nie miał innych okresów ubezpieczenia przed 1999r.

(bezsporne)

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu odwołanie zasługiwało na uwzględnienie, przy czym trzeba zaznaczyć, że dopiero w świetle okoliczności ustalonych w toku procesu.

W pierwszej kolejności należy wyjaśnić podstawę materialnoprawną wniosku skarżącego, co pozwoli na wskazanie i omówienie okoliczności spornych, istotnych dla rozstrzygnięcia. Z art. 184 ustawy emerytalnej wynika, iż ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, a więc w dniu 1 stycznia 1999r., osiągnęli po pierwsze okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz po drugie okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. w niniejszej sprawie wynoszący 25 lat. Przy tym emerytura

taka przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie na dochody budżetu państwa środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu. Stosownie do powołanego w części wstępnej uzasadnienia §4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Zgodnie z § 2 ust. 1 tego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Skarżący niewątpliwie spełnia kryterium dotyczące wymaganego wieku. Ostatecznie pozwany nie kwestionował też charakteru pracy skarżącego na stanowiskach kierowcy ciągnika (traktorzysty) i kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5t w wymiarze łącznie nie krótszym niż 15 lat. Spór dotyczył skuteczności złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych w otwartym funduszu emerytalnym na rzecz budżetu państwa już po wydaniu zaskarżonej decyzji oraz tego, czy wnioskodawca legitymuje się sumą okresów składkowych i nieskładkowych na dzień 1 stycznia 1999r. w łącznym wymiarze 25 lat.

Co do pracy skarżącego w warunkach szczególnych wystarczy wobec tego tylko informacyjnie wyjaśnić, że zgodnie z § 2 ust. 2 powoływanego wcześniej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. okresy pracy m.in. w szczególnych warunkach stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Świadectwo pracy z adnotacją o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach, bądź bez niej, nie jest jednak bezwzględnie przesłanką do zaliczenia danej pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach. Świadectwo nie jest wiążące dla organu rentowego i może podlegać weryfikacji. Decydujące znaczenie ma zawsze fakt rzeczywistego wykonywania pracy w szczególnych warunkach, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Dopiero w sądowym postępowaniu odwoławczym możliwe jest ustalenie okresów pracy w warunkach szczególnych także w oparciu o inne dowody niż zaświadczenie z zakładu pracy, nawet jeśli pracownik nie posiada świadectwa w określonej w przepisie formie, albo jego treść budzi wątpliwości, które uzasadniałyby kwestionowanie tego zaświadczenia przez organ rentowy w fazie administracyjnej postępowania.

Wnioskodawca przedłożył tylko jedno świadectwo pracy w warunkach szczególnych, z zakładu (...) z lat 1997-1999, a więc za okres niewątpliwie zbyt krótki, stąd konieczne było ustalenie charakteru pracy skarżącego również w innych zakładach pracy.

Skoro art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej odwołuje się do przepisów dotychczasowych, to trzeba wskazać, że obowiązujące w tym zakresie i przywoływane już kilkakrotnie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. wydane zostało w oparciu o delegację z art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zmianami), w którym Radzie Ministrów powierzono w szczególności określenie rodzaju prac lub stanowisk pracy oraz warunków, na podstawie których osobom m.in. zatrudnionym w szczególnych warunkach przysługuje prawo do emerytury w niższym wieku. Z art. 53 ust. 2 tej samej ustawy wynika, że za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników stale zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia – jest to regulacja tożsama z zawartą w obecnie obowiązującym art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej. W wykazie A, stanowiącym załącznik do wspomnianego rozporządzenia, w dziale VIII „W transporcie i łączności” wymienia się pod poz. 2 prace m.in. kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5t, zaś pod poz. 3 prace kierowców ciągników.

Trzeba wobec tego wyjaśnić, że w ocenie Sądu nie ujawniły się żadne podstawy do tego, aby uznać za niewiarygodne wyjaśnienia skarżącego, zeznania świadków D. A. i J. H. oraz dokumenty zgromadzone w aktach osobowych, z których wynika, że ubezpieczony pracował przede wszystkim jako kierowca ciągnika i kierowca samochodu ciężarowego powyżej 3,5t. Okresy pracy na pierwszym z tych stanowisk w pełnym wymiarze czasu to okresy co najmniej od dnia

19 marca 1973r. do dnia 31 lipca 1973r. (...) w O.), od dnia 3 sierpnia 1973r. do dnia 27 grudnia 1973r. (GS SCh w M.) i od dnia 1 czerwca 1974r. do dnia 14 kwietnia 1976r. (ponownie (...) w O. i (...) w T. z/s w G.), czyli łącznie 2 lata, 2 m-ce i 2 dni. Z kolei niewątpliwe okresy pracy na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym pow. 3,5t w pełnym wymiarze czasu zamykają się datami od dnia 4 października 1979r. do dnia 30 kwietnia 1991r. (...) w B. Pl. w B. i (...) w B.) oraz od dnia 24 marca 1997r. do dnia 31 grudnia 1998r. (H.), czyli łącznie 13 lat, 4 m-ce i 5 dni. Ponieważ suma niespornych okresów pracy na dwóch wskazanych stanowiskach przekraczała już 15 lat, Sąd nie badał pod tym kątem innych okresów zatrudnienia wnioskodawcy. W konsekwencji okazały się nieistotne dla rozstrzygnięcia zeznania świadka J. W., dotyczące okresu pracy w S..

Co do kwestii ogólnego stażu należy wyjaśnić, że ostatecznie spór dotyczył tylko zatrudnienia w M. (...) w P., przy czym okres brakujący do 25 lat na dzień 1 stycznia 1999r., który ewentualnie należałoby uzupełnić spornym okresem, wynosił tylko 1 miesiąc i 9 dni. Nie udało się wprawdzie uzyskać akt osobowych z (...), jednak w ocenie Sądu wystarczające okazały się zebrane w tej kwestii dokumenty w związku z zeznaniami skarżącego. Stanowiły one dostateczną podstawę do przyjęcia, że wnioskodawca był zatrudniony w (...) na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu w dwóch okresach, tj. w okresie wskazanym w zaświadczeniu znajdującym się w aktach osobowych GS SCh w M. (od dnia 31 sierpnia 1971r. do dnia 5 sierpnia 1972r.) i w okresie wynikającym z legitymacji ubezpieczeniowej w związku z kwestionariuszem osobowym z (...) w O. (od dnia 20 grudnia 1972r. do dnia 1 lutego 1973r.) Co do tej ostatniej daty, w kwestionariuszu oznaczonej tylko miesiącem (luty 1973r.) Sąd przyjął, że nie ma podstaw do ustalenia daty późniejszej od 1. dnia miesiąca. Trzeba podkreślić, że zasadniczą podstawą świadczenia pracy była w tamtych latach umowa o pracę w pełnym wymiarze czasu, należy wobec tego domniemywać, że gdyby podstawa zatrudnienia wnioskodawcy w (...) w P. była inna (zlecenie, spółdzielcza umowa o pracę itp.), zostałoby to w przedmiotowym zaświadczeniu wyraźnie zaznaczone. Podobnie legitymację ubezpieczeniową wydawano tylko pracownikom, wobec czego można przyjąć, że ubezpieczony był pracownikiem (...) w P. w dacie wydania tej legitymacji, które kontynuował do końca okresu podanego w przywołanym kwestionariuszu. Ustalenia te korespondują z zeznaniami skarżącego. Stwierdzony w ten sposób staż ogólny wnioskodawcy na dzień 1 stycznia 1999r. niewątpliwie przekracza więc wymagane 25 lat.

Odnośnie ostatniej spornej kwestii, tj. okoliczności, że skarżący dopiero w toku procesu złożył oświadczenie o przekazaniu środków zgromadzonych w otwartym funduszu emerytalnym na rzecz budżetu państwa, należy wyjaśnić, iż zgodnie z art. 316§1 kpc podstawą rozstrzygnięcia o roszczeniu jest stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy, przy czym przez stan rzeczy należy rozumieć zarówno istniejące okoliczności faktyczne, jak i stan prawny. Reguła wynikająca z tego artykułu doznaje w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych ograniczenia ze względu na to, że postępowanie sądowe w tych sprawach

wszczynane jest na skutek odwołania wniesionego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, które zastępuje pozew i ma charakter odwoławczy, a jego przedmiotem jest ocena zgodności z prawem wydanej decyzji. Trzeba jednak zauważyć, że wyjątkowo spełnienie przez ubezpieczonego w toku procesu takich przesłanek przyznania wnioskowanego prawa, których zaistnienie jest na tyle oczywiste, że nie wymaga prowadzenia postępowania dowodowego, nakazuje zastosowanie również w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych ogólnej reguły z art. 316§1 kpc. W praktyce jest tak najczęściej w sytuacji, gdy ubezpieczony już po wydaniu niekorzystnej dla niego decyzji osiąga wiek niezbędny do nabycia prawa. W sprawach o emeryturę w oparciu o art. 184 ustawy emerytalnej za okresy sprzed 2013r. dotyczyło to też sytuacji ustania zatrudnienia po wydaniu decyzji odmawiającej emerytury właśnie związku z kontynuowaniem pracy. Przenosząc te rozważania na grunt niniejszej sprawy należy zauważyć, że okoliczność złożenia omawianego oświadczenia w toku procesu była niewątpliwa i nie wymagała prowadzenia postępowania dowodowego, fakt ten podlega więc uwzględnieniu przy sądowej kontroli zaskarżonej decyzji.

Na zakończenie trzeba zaznaczyć, że bez znaczenia była okoliczność, iż ewentualne dalsze składki wnioskodawcy (za okresy od lipca 2014r.) nie są już przekazywane do otwartego funduszu emerytalnego w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 6 grudnia 2013r. o zmianie niektórych ustaw w związku z określeniem zasad wypłaty emerytur ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych (Dz.U. z 2013r. poz. 1717) i brakiem stosownego oświadczenia skarżącego o „pozostaniu” w OFE. Z art. 23 ust. 1 tej ustawy wynika bowiem, że nie całość, a tylko 51,5%

jednostek rozrachunkowych zapisanych na rachunku każdego członka OFE na dzień 31 stycznia 2014r. podlegała umorzeniu, co skutkowało przekazaniem aktywów związanych z tą tylko częścią jednostek rozrachunkowych do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Oznacza to, że wbrew twierdzeniu skarżącego jest on nadal członkiem OFE i posiada w nim środki, więc dopiero złożenie wniosku o przekazanie tychże środków do budżetu państwa stanowiło spełnienie ostatniej przesłanki przyznania prawa do emerytury.

Podsumowując powyższe rozważania, należy stwierdzić, że udowodnienie przez wnioskodawcę dopiero na etapie postępowania sądowego, iż zachodzą wszystkie przesłanki przyznania mu wnioskowanej emerytury, skutkowało zmianą zaskarżonej decyzji na podstawie art. 477¹⁴§2 kpc i przyznaniem prawa do tejże emerytury od dnia 29 października 2014r. (dnia złożenia wniosku o przekazanie do budżetu państwa środków z OFE; pkt I. wyroku) oraz stwierdzeniem na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (pkt II. wyroku). Ponieważ w zakresie żądania przyznania emerytury za okres sprzed dnia 29 października 2014r. odwołanie okazało się bezzasadne, w tej części podlegało ono oddaleniu na podstawie art. 477¹⁴§1 kpc (pkt III. wyroku).